

การใช้ลักษณะทางสีทศาสตร์ของสระสูง ในการแบ่งเขตภาษาถิ่น

ในจังหวัดตรัง กระบี่ พังงา และภูเก็ต

นางสาว เจริญขวัญ ธรรมประดิษฐ์

006819

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๔

U/532297X

๕

THE USE OF THE PHONETIC CHARACTERISTICS OF HIGH VOWELS
FOR A DIALECT SURVEY OF TRANG, KRABI, PHANGNGA, AND PHUKET

Miss Jaroenquan Thampradit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Arts

Department of Linguistics

Graduate School

Chulalongkorn University

1981

ชื่อวิทยานิพนธ์ การใช้ลักษณะทางสัทศาสตร์ของสระสูง ในการแบ่งเขตภาษาถิ่น
ในจังหวัด ตรัง กระบี่ พังงา และภูเก็ต
โดย นางสาว เจริญวิทย์ ธรรมประดิษฐ์
ภาควิชา ภาษาศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ สุตาพร สักขณีนารีน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

[ลายเซ็น]

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประดิษฐ์ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

[ลายเซ็น]

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปราณี กุลละวณิชย์)

[ลายเซ็น]

.....กรรมการ

(อาจารย์ สุตาพร สักขณีนารีน)

[ลายเซ็น]

.....กรรมการ

(ดร. ม.ร.ว. กัลยา ดิงศรัทีย)

[ลายเซ็น]

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. วิจินตน์ ภาณุพงศ์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อวิทยานิพนธ์ การใช้ลักษณะทางสัทศาสตร์ของสระสูงในการแบ่งเขตภาษาถิ่นใน
จังหวัดตรัง กระบี่ พังงา และภูเก็ต
ชื่อนิสิต นางสาว เจริญขวัญ ธรรมประทีป
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์สุดาพร ลักษณะียนาวิน
ภาควิชา ภาษาศาสตร์
ปีการศึกษา 2523

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายของวิทยานิพนธ์นี้คือ การศึกษาและเปรียบเทียบลักษณะทางสัทศาสตร์ของสระสูง /ɨ:/ และ /u:/ เพื่อนำมาแบ่งเขตภาษาไทยถิ่นใต้ ในจังหวัดตรัง กระบี่ พังงา และภูเก็ต โดยใช้รายการคำที่สามารถสำรวจลักษณะทางสัทศาสตร์ของวรรณยุกต์ได้พร้อมกันไป การศึกษาครั้งนี้ นอกจากจะชี้ให้เห็นว่า การใช้ตัวแปรต่าง ๆ ทางเสียง เช่น ลักษณะทางสัทศาสตร์ของสระ และวรรณยุกต์ ในการแบ่งเขตภาษาถิ่น จะทำได้ยุ่งยากแล้ว ยังเป็นการวิจัยภาษาไทยถิ่นใต้ด้วยวิธีการที่มีระบบ และมีความเป็นปรนัย ข้อมูลในการศึกษาริเคราะห์นี้ ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา จำนวน 23 คน ซึ่งเลือกมาอย่างมีเกณฑ์ และถือว่าเป็นตัวแทนของผู้พูดภาษาในเขตพื้นที่ 23 พื้นที่ ใน 4 จังหวัดที่สุ่มตัวอย่างมาอย่างมีระบบ

ผลการวิจัยแสดงว่า การใช้ลักษณะทางสัทศาสตร์ของสระ แบ่งเขตภาษาใน 4 จังหวัด ดังกล่าวนั้น สามารถแบ่งภาษาเป็นภาษาย่อยได้ 3 กลุ่ม คือ 1. ภาษาภูเก็ต และพังงา 2. ภาษากระบี่ และ 3. ภาษาตรัง ส่วนการแบ่งเขตภาษาโดยใช้ลักษณะทางสัทศาสตร์ของวรรณยุกต์ มาเป็นเกณฑ์นั้น สามารถแบ่งภาษาได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1. ภาษาภูเก็ตและพังงา และ 2. ภาษากระบี่และตรัง

ภาษาภูเก็ต และพังงา มีลักษณะทางสัทศาสตร์ของสระ และวรรณยุกต์แตกต่างจากภาษากระบี่และตรัง ภาษากระบี่ และภาษาตรัง ซึ่งมีลักษณะทางสัทศาสตร์ของวรรณยุกต์เหมือนกันนั้น มีลักษณะทางสัทศาสตร์ของสระแตกต่างกัน

ภาษาตรังยังแบ่งเป็นภาษาถิ่นย่อย ๆ ได้อีก รวมทั้งสิ้น 3 ภาษาย่อย จากความแตกต่างของการเลือกใช้หน่วยเสียงสระในคำ ความแตกต่างนี้ อาจตีความได้ว่าเป็นความแตกต่างระหว่างถิ่น หรือความแตกต่างเชิงสังคม ได้ทั้งสองกรณี ในการวิจัยครั้งนี้ ได้สุ่มตัวอย่างและเก็บข้อมูลโดยควบคุมตัวแปรเชิงสังคม ดังนั้น ความแตกต่างที่พบจากการศึกษาริวิจัยนี้ จึงเป็นความแตกต่างของภาษาถิ่น การศึกษาริวิจัยภาษาในจังหวัดดังกล่าวครั้งต่อไป จึงน่าจะนำตัวแปรทางสังคมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาริวิจัยภาษาถิ่นได้เหล่านี้ด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title The Use of the Phonetic Characteristics of High
 Vowels for a Dialect Survey of Trang, Krabi,
 Phangnga, and Phuket

Name Miss Jaroenquan Thampradit

Thesis Advisor Mrs. Sudaporn Luksaneeyanawin

Department Linguistics

Academic Year 1980

ABSTRACT

The main purpose of this study is to investigate and compare the phonetic characteristics of high vowels /i:/ and /u:/ in the dialects of Trang, Krabi, Phangnga and Phuket. The wordlists used can also examine the phonetic characteristics of the tones of these dialects. This study not only points out how different variables can be used to classify the dialects spoken in a certain area but also investigates the Southern Thai dialects spoken in these four provinces within an objective and systematic framework. The data were collected from 23 informants who were in accordance with specified criteria to represent 23 areas which were in turn chosen by the method of random area sampling in the four provinces already mentioned.

According to the phonetic characteristics of high vowels in the 4 provinces we can divide these dialects into 3 groups:

1. the dialects of Phuket and Phangnga
2. the Krabi dialect and
3. the Trang dialect. Considering the phonetic characteristics

of tones there are only 2 groups: 1. the dialects of Phuket and Phangnga and 2. the Krabi and Trang dialects.

The phonetic characteristics of tones and vowels of the dialects of Phuket and Phangnga are different from those of the dialects of Krabi and Trang. The dialects of Krabi and Trang, which have the same phonetic characteristics of tones, are different from each other in the phonetic characteristics of vowels.

The Trang dialect can be divided into 3 subdialects on the basis of the distributional differences of vowels. These differences may be considered as differences between regional dialects or social dialects. Since the data used in this thesis are sociologically controlled, so the differences found are of regional variations. The study of these dialects with sociological variables is recommended for further research.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากหลายฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และใคร่ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนช่วยเหลือแนะนำและให้ความร่วมมือในการทำวิจัย

ผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก อาจารย์ สุตาพร ลักษณะนิยนาวัน ที่ได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และได้กรุณาให้ข้อคิดเห็น แนะนำ ช่วยเหลือ ทั้งยังได้ตรวจ และแก้ไขเนื้อหาของเรื่องตลอดจนขัดเกลาสำนวนภาษา ตั้งแต่ต้นจนกระทั่งสำเร็จด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี กุลละวณิชย์ รองศาสตราจารย์ ดร.วิจินต์ ภาณุพงศ์ และ ดร. ม.ร.ว. กัลยา ดิงสภทิพย์ ที่ได้ให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ในการออกเก็บข้อมูลภาคสนามและการรวบรวมข้อมูลอื่น ๆ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือ และได้รับความสะดวกอย่างมาก จากเพื่อน ๆ ที่อยู่ในจังหวัดตรัง กระบี่ พังงา และภูเก็ต พัฒนาการจังหวัด พัฒนาการอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทั้ง 4 จังหวัดดังกล่าว ผู้บอกภาษาทั้ง 23 ท่าน คุณสุนทร มากสุข และคุณวรสิริ ธรรมประดิษฐ์ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณ ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย.

เจริญขวัญ ธรรมประดิษฐ์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
รายการตารางประกอบ.....	ค
รายการภาพประกอบ.....	ฅ

บทที่

1. บทนำ.....	1
ภาษาย่อย ภาษากึ่ง และภาษาสังคม.....	1
วิธีการศึกษาภาษากึ่ง.....	4
การศึกษาภาษากึ่งโดยศึกษาสำเนียง.....	7
การศึกษาภาษากึ่งในประเทศไทย	16
การศึกษาภาษากึ่ง เชียงพรธนา.....	16
การศึกษาภาษากึ่ง เชียงเปียบเทียบ.....	19
ความเป็นมาของปัญหา.....	25
การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับภาษาไทยกึ่งได้.....	27
ระบบเสียง (phonological sketch) ของภาษาใต้.....	51
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	57
ขอบเขตของการวิจัย.....	57
ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย.....	58
รายละเอียดเกี่ยวกับจังหวัดต่าง ๆ ที่ทำการวิจัย.....	59
จังหวัดภูเก็ต.....	59
จังหวัดพังงา.....	64

จังหวัดกระบี่	66
จังหวัดตรัง	68
คำจำกัดความ	71
บทที่	
2. วิธีดำเนินการวิจัย	73
การดำเนินการวิจัย	73
1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	73
2. การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับจังหวัดที่ทำการวิจัย	73
3. การศึกษาหลักการที่สัมพันธ์กับการสร้างรายการคำในการวิจัย	73
3.1 ลักษณะพยางค์	73
3.2 กล้องวรรณยุกต์ของเก๊กนี้	76
4. การศึกษาเบื้องต้นเพื่อการออกแบบการวิจัย	81
5. เครื่องมือในการวิจัย	83
6. หลักเกณฑ์ในการสุ่มตัวอย่างหมู่บ้าน	92
7. หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้บอกภาษา	96
8. การเตรียมการสำหรับการเดินทางไปยังจุดเก็บข้อมูล	97
9. การเก็บข้อมูลภาคสนาม	97
รายละเอียดของผู้บอกภาษา	100
วิธีเก็บและรวบรวมข้อมูล	105
การวิเคราะห์ข้อมูล	106

บทที่		หน้า
3	วรรณยุกต์.....	108
	คำอธิบายเกี่ยวกับวรรณยุกต์.....	108
	1. คำจำกัดความที่ใช้.....	108
	2. สัญลักษณ์แทนหน่วยเสียงวรรณยุกต์.....	110
	3. การแสดงลักษณะของเสียงวรรณยุกต์.....	110
	4. เกณฑ์ในการวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์.....	115
	เสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นใต้ ตรง กระบี่ พังงา และภูเก็ต.....	119
	1. กลุ่มภาษาภูเก็ต และพังงา (ยกเว้นภาษาที่พูดในพื้นที่บาง ส่วนทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัดพังงา ซึ่งอยู่ติด กับจังหวัดกระบี่.....	124
	2. กลุ่มภาษาตรง กระบี่ (และภาษาถิ่นที่พูดในพื้นที่บางส่วน ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัดพังงา ซึ่งอยู่ติดกับ จังหวัดกระบี่).....	132
	การเปรียบเทียบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นใต้ กลุ่มที่ กลุ่มที่ 2 และเสียงวรรณยุกต์ ในภาษาไทยมาตรฐาน...	138
4	ลักษณะทางสัทศาสตร์ของสระ /i:/ และ /u:/	
	1. กลุ่มภาษากระบี่ (และภาษาถิ่นที่พูดในพื้นที่บางส่วนทาง ทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัดพังงา ซึ่งอยู่ติดกับ จังหวัดกระบี่).....	139

2.	กลุ่มภาษาภูเก็ทและพังงา (ยกเว้น ภาษาถิ่นที่พูดใน พื้นที่บางส่วนของทิวทิศตะวันออก เฉียงใต้ของจังหวัดพังงา ซึ่งอยู่ติดกับจังหวัดกระบี่)	141
3.	กลุ่มภาษาตรัง	144
5	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	151
	ผลการวิจัย	151
	อภิปรายผล	152
	ข้อสังเกต	160
	ข้อเสนอแนะ	162
	บรรณานุกรม	163
	ภาคผนวก	170
	ประวัติผู้เขียน	187

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1. การเปรียบเทียบลักษณะทางสัทศาสตร์ของวรรณยุกต์ในภาษา กฤต 50	50
2. หน่วยเสียงพยัญชนะต้น (พยัญชนะเดี่ยว) ของภาษาไทยถิ่นใต้ ..	52
3. หน่วยเสียงพยัญชนะประสม (พยัญชนะควบกล้ำ) ของภาษาไทย ถิ่นใต้ 53	53
4. หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย (พยัญชนะสะกด) ของภาษาไทยถิ่นใต้	54
5. ระบบสระของภาษาไทยถิ่นใต้	55
6. การเปรียบเทียบระบบสระสั้นของภาษาไทยถิ่นใต้ 2 ถิ่น ซึ่งมีจำนวนสระสั้นน้อยกว่าภาษาไทยกรุงเทพฯ	55
7. กล้องวรรณยุกต์ของ กัตนี้	77
8. คำที่ใช้สำหรับสำรวจลักษณะทางสัทศาสตร์ของสระ /u:/ และเสียงวรรณยุกต์ จำนวน 30 คำ	80
9. รายละเอียดในการเก็บข้อมูลภาคสนาม	98-99
10. เปรียบเทียบลักษณะของวรรณยุกต์และการแยกเสียง วรรณยุกต์ ในแถว A	132
11. เปรียบเทียบลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ และการแยกเสียง วรรณยุกต์ ในแถว B	133
12. เปรียบเทียบลักษณะของเสียงวรรณยุกต์และการแยกเสียง วรรณยุกต์ ในแถว C	134

ตารางที่

หน้า

13.	เปรียบเทียบลักษณะของเสียงวรรณยุกต์และการแยกเสียงวรรณยุกต์ ในแถว DL	135
14.	แสดงความแตกต่างของการกระจายของเสียงสระ [e:] และ [o:] ในคำต่าง ๆ รวม 24 คำ....	146

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการภาพประกอบ

ภาพที่	หน้า
1. แผนที่ประเทศไทย แสดงเขตภูมิภาคและเขตจังหวัดตลอดจนรายชื่อ จังหวัดต่าง ๆ ที่มีผู้ทำการศึกษาวิจัยแล้ว	17
2. แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของภาษาไทยใต้	30
3. การกลายเสียง / *i:/ และ / *u:/ ในภาษาไทย (ภาษาสงขลา)	31
4. การเปรียบเทียบวรรณยุกต์ของภาษาถิ่นย่อยต่าง ๆ ที่อยู่ในกลุ่ม ภาษาไชยา	33
5. การเปรียบเทียบวรรณยุกต์ของภาษาถิ่นย่อยต่าง ๆ ที่อยู่ในกลุ่ม ภาษานครศรีธรรมราช	35
6. การเปรียบเทียบวรรณยุกต์ของภาษาถิ่นย่อยต่าง ๆ ที่อยู่ในกลุ่ม ภาษาสงขลา	37
7. วรรณยุกต์ของภาษาดากใบ	38
8. การแบ่งเขตภาษาย่อยในภาษาไทยถิ่นใต้	42
9. วรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นใต้	43
10. แผนที่จังหวัดตรัง กระบี่ พังงา และภูเก็ต	61
11. แผนที่แสดงภูเขาและแม่น้ำในจังหวัดตรัง กระบี่ พังงา และ ภูเก็ต	62
12. แผนที่แสดงจุดเก็บข้อมูลภาคสนามในจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ และตรัง	94
13. แผนผังแสดงลักษณะการขึ้นสูงของเสียงวรรณยุกต์ทั้ง ๔ ลักษณะ ..	113
14. แผนผังแสดงลักษณะการตกของเสียงวรรณยุกต์	114